

Таким чином, у зазначений період в Російській імперії охорона ДТ перебувала в компетенції Міністерства закордонних справ, Військового відомства і Департаменту поліції. На цей час припадає поява перших законодавчих актів, які передбачали кримінально-правову відповідальність за розголошення секретних відомостей: «Уложення про покарання кримінальні та виправні» 1845 року, «Кримінальне уложення» 1903 року, закон «Про зміну діючих законів про державну зраду шляхом шпигунства в мирний час» від 5 липня 1912 року. Проте ці акти лише встановлювали відповідальність за розголошення ДТ, а не порядок засекречування та розсекречування інформації, яка віднесена до ДТ, правовий статус осіб, які мають доступ до ДТ.

Другий етап формування СОДТ в Україні припадає на період спроб встановити українську державність у 1917–1921 років (УНР, Гетьманат Павла Скоропадського, Директорія). Кожне державне утворення дбало про створення власних органів, які б захищали його від розвідувальної діяльності спецслужб ворога: «Крайовий Комітет оборони нового ладу» – за часів Центральної Ради; «Політичне бюро по справах контррозвідки» – у період Гетьманату; «Державний Інспекторат у військових частинах та інституціях Української Народної Республіки» та «Політичний департамент міністерства внутрішніх справ УНР» за Директорії.

Третій етап, який був найбільш тривалим, справив найбільший вплив на вітчизняну СОДТ і окремі залишки якого є характерними для сучасної СОДТ в Україні, пов'язаний з утворенням і подальшим розвитком Радянського Союзу.

З метою перешкоджання витоку секретних відомостей через друковані видання введено цензуру, а згодом встановлено тотальний контроль над видавничою справою шляхом створення спеціальних органів: в Україні – Центрального управління у справах друку при Наркоматі просвіти УСРР (11 серпня 1922 року). У постанові ЦК РКП(б) від 1922 року «Про порядок збереження і руху секретних документів» вперше зафіксовано необхідність створення спеціальних частин для організації і ведення секретного діловодства.

У часи Другої світової війни та активізації німецької розвідки велику роль у гарантуванні державної безпеки відіграло введення військової цензури (постанова від 6 липня 1941 року). 15 листопада 1943 року прийнято Указ «Про відповідальність за розголошення державної таємниці та втрату документів, що містять державну таємницю», який передбачав кримінальне покарання за розголошення ДТ.

Після закінчення Другої світової війни почалася «холодна війна», гонка озброєнь, головними учасниками якої стали СРСР і США. Систему комплексного захисту від технічної розвідки сформовано на основі двох постанов: «Про заходи щодо посилення режиму секретності» від 1 жовтня 1970 року; «Про протидію іноземним технічним розвідкам» за № 903-303 від 18 грудня 1973 року. Її репрезентувала Державна технічна комісія СРСР з протидії іноземним технічним розвідкам, створена на базі Міністерства оборони і КДБ. Таким чином, в СРСР була сформована ефективна та дієва СОДТ, яка була переважно спрямована на захист інтересів держави за рахунок обмежень прав і свобод громадян.

Четвертий період формування СОДТ в Україні охоплює період незалежності. Першим законодавчим актом у цій сфері був Закон України «Про інформацію» від 2 жовтня 1992 року, який проголосив інформаційний суверенітет, право громадян на інформацію, обов'язок держави здійснювати контроль за інформацією з обмеженим доступом, правові основи інформаційної діяльності країни.

Правовий фундамент охорони ДТ закладений у Законі України «Про державну таємницю» від 21 січня 1994 року, зокрема, описано порядок засекречування і розсекречування носіїв таємниці, принципи розподілу інформації за категорією секретності, компетентність окремих органів. У законі зазначено, що ДТ є вид таємної інформації, що охоплює відомості у сфері оборони, економіки, науки і техніки, зовнішніх відносин, державної безпеки та охорони правопорядку, розголошення яких може завдати шкоди національній безпеці України. На основі закону починає формуватися Звід відомостей, що становлять державну таємницю (ЗВДТ), який є єдиною формою реєстрації цих відомостей в Україні. На сьогодні діючий ЗВДТ затверджений наказом СБУ від 12 серпня 2005 року № 440.

8 липня 2009 року Президент України Указом № 514/2009 затвердив «Доктрину інформаційної безпеки України». Проте в контексті ситуації, що склалася в Україні в 2014 році на тлі агресивної інформаційної війни Російської Федерації проти України постала необхідність створення в державі розвиненої СОДТ. Тому Указом Президента України від 6 червня 2014 року № 504/2014 оголошено, що «Доктрина інформаційної безпеки України» втратила чинність. На сьогодні серед науковців триває обговорення проєктів нової доктрини, розробка стратегії і концепції СОДТ відповідно до нових реалій. На сьогодні з огляду на політику демократизації, євроінтеграції та декомунізації постає необхідність реформування вітчизняної СОДТ в руслі європейських тенденцій.

Одержано 17.04.2018

УДК 343.132

Лейла Романівна ДВАЛІ,

курсант групи Ф2-406 ХНУВС

Науковий керівник: доцент кафедри оперативно-розшукової діяльності

та розкриття злочинів факультету № 2 ХНУВС кандидат юридичних наук,

старший науковий співробітник Дерев'ягін О. О.

ЛАТЕНТНІСТЬ ЗГВАЛТУВАННЯ: ОПЕРАТИВНИЙ РОЗШУКОВИЙ АСПЕКТ

Під латентними згвалтуваннями слід розуміти частину згвалтувань, про які не повідомили жертва або інший заявник, та в результаті не відображені кримінально-правовою статистикою

Одним з критеріїв поділу латентних згвалтувань можуть бути типові ситуації та особливості поведінки злочинців: латентні згвалтування з метою самоствердження в чоловічій ролі, латентні згвалтування в середовищі молодіжних груп, латентні згвалтування знайомих жінок, латентні згвалтування на основі парафілії у вигляді садизму, та латентні згвалтування, зумовлені наявністю психопатичної симптоматики

Злочинці першого типу нападає зненацька на самотню жінку в безлюдних місцях, намагаючись не вступати із нею в контакт. Вибір жертви в цій ситуації часто буває випадковим, а характеристики потенційного потерпілого не є принциповими для гвалтівника. Оскільки зґвалтування – це не лише задоволення сексуальних потреб, не лише вияв власницької психології та примітивного відношення до жінки, не лише неповага до неї, а, перш за все, ствердження своєї особистості. Такі чоловіки зазвичай характеризуються позитивно вдома і на роботі, турботливі в родині, однак почуваються невпевнено в присутності жінок, мають страх перед ними. Вони займають по відношенню до жінки підпорядковану, пасивну позицію, жінка домінує над чоловіком та направляє його. Як правило, у таких чоловіків порушена аутоідентифікація з чоловічою роллю.

Слід зазначити, що характерною ознакою цих злочинців є те, що гвалтівник уникає контакту із жертвою, щоб не стати психічно залежним від неї. Оскільки в цьому разі злочинець переходить у підлегле становище, і вже не зможе вчинити насильство. Жертви цього типу зґвалтувань можуть не звертатися за допомогою в правоохоронні органи у зв'язку зі страхом розголошення та суспільного осуду, або відчувають сором та глибокі переживання щодо події.

Щодо латентних зґвалтувань другого типу, тобто в середовищі молодіжних груп, то їх, у свою чергу, також поділяють на кілька видів. По-перше, це вчинення злочину щодо «спільних дівчат», добровільно або насильно втягнутих у злочинні групи, які намагаються самоствердитися в них. Ці дівчата зазвичай безвольні, слабохарактерні, фізично чи морально пригнічені та неодноразово піддавалися насильству, тому і не повідомляють, як правило, про вчинення щодо них зґвалтування. При цьому провокаторами зґвалтування можуть бути лідери цієї молодіжної групи, а також інші дівчата.

По-друге, це зґвалтування раніше незнайомих дівчат. Їх скоюють під час спільного дозвілля. Тут грає роль позиція лідера групи та його психологічні якості. Часто він є психопатичною особистістю з вираженою агресивністю, явними або прихованими патологічними насильницькими чи сексуально-насильницькими девіаціями. Переважна більшість гвалтівників є конформними, безініціативними та слабовільними особами, які самостійно ніколи би не наважились на подібного роду діяння.

Третім типом є латентні зґвалтування раніше знайомих жінок. Вони можуть бути знайомими по роботі, друзями, такими, що познайомилися на вулиці чи дискотеках, або, що зустрічається не рідше, були родичами, перебували у шлюбі та раніше мали стосунки інтимного характеру. Цьому типу злочинів притаманне те, що зґвалтування несвідомо могли спровокувати жінки: флірт, добровільна згода залишитися ночувати у чоловіка, заохочення поцілунків і пестощів. Наприклад, жінка вступає в сексуальну гру з чоловіком, визначаючи йому при цьому пасивну роль. Жінка в такому випадку готова вести любовну гру до певної межі, а чоловік, звичайно, про це не здогадується. Але коли певна межа цієї сексуальної гри досягнута, жінка стає жорсткою та невмовною, визиваючи в чоловіка стан фрустрації. Жінка у цей час свідомо або несвідомо отримує психологічне задоволення від емоційних страждань чоловіка і його сексуальної незадоволеності. Однак справа тут не тільки в тому, що чоловік відчуває сильне сексуальне збудження, що потребує задоволення, а й у тому, що категорична відмова жінки на цьому етапі сприймається чоловіком як тяжке приниження його чоловічої гідності та удар по самооцінці. Або чоловік просто не сприймає серйозно відмову від статевої близькості, а вважає її кокетством жінки. Якщо на цьому ситуація не завершується, настає зґвалтування. Жінки при цьому можуть не звертатися за захистом в правоохоронні органи, відчуваючи, що вони самі частково винні у тому, що сталося, або намагалися самостійно врегулювати зі злочинцем питання щодо відшкодування шкоди.

Проаналізувавши вище викладене, можу зробити наступний висновок, що потрібно підвищити рівень об'єктивного оцінювання органів Національної поліції, щодо статевого злочинів для того, щоб особи, які стали жертвами насильницьких дій, щодо них, не боялись звертатися до правоохоронних органів та були впевнені, що їх не звинуватять у дачі «неправдивих свідчень». Таким чином у громадян буде з'являтися довіра до Національної поліції і латентність даного злочину буде знижуватись.

Одержано 17.04.2018

УДК 351.746.1

Каріна Романівна ЮРЧЕНКО,

курсант групи Ф1-204 ХНУВС

Науковий керівник: старший викладач кафедри оперативно-розшукової діяльності

та розкриття злочинів факультету № 2 ХНУВС кандидат юридичних наук Вінчук В. В.

ФОРМИ ДОПУСКУ ДО ДЕРЖАВНОЇ ТАЄМНИЦІ

Згідно зі ст. 1 Закону України «Про інформацію» інформація – будь-які відомості та/або дані, які можуть бути збережені на матеріальних носіях або відображені в електронному вигляді. За режимом доступу інформація поділяється на відкриту та інформацію з обмеженим доступом, до якої і відноситься режим державної таємниці.

Спіраючись на загально визнані принципи міжнародного порядку у сфері захисту інформації, у нашій державі здійснюється засекречування й охорона інформації, що охоплює відомості у сфері оборони, економіки, науки і техніки, зовнішніх відносин, державної безпеки та охорони правопорядку. Розголошення такої інформації може загрожувати національній безпеці України.

Згідно із законодавством України існує 3 ступеня секретності:

- 1) особливо важливо – вищий ступінь;
- 2) цілком таємно – середній ступінь;
- 3) таємно – нижчий ступінь.

Процедури перевірки громадян залежать від ступеня секретності до якого його допущено.

Згідно зі ст. 22 Закону України «Про державну таємницю» допуск до державної таємниці надається дієздатним громадянам України віком від 18 років, які потребують його за умовами своєї службової, виробничої, наукової чи науково-